

Motion till riksdagen 2017/18:3736

av **Tomas Tobé m.fl. (M)**

Bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild brottsrubricering för hedersbrott med grov fridskränkning som förebild och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa hedersmotiv som en egen försvårande omständighet vid bedömningen av ett brotts straffvärde och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera stämpling, förberedelse eller försök till vilseledande till tvångsåktens kapsresa och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskap inom rättsväsendet om hedersrelaterat våld och förtryck bör förbättras samt att specialiserade poliser och åklagare ska finnas för att stödja hanteringen av hedersbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra lagen så att polisen kan omhänderta unga i en hederskontext för att skydda dem eller för att säkerställa att den fortsatta utredningen inte försvåras och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas möjlighet för polisen att skjuta upp eller låta bli att underrätta vårdnadshavare om att ett förhör med ett barn ägt rum om det är till men för barnet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen ska kunna höra barn som är under 15 år som vittnen även utan vårdnadshavares godkännande i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunernas ansvar för skyddade boenden och hur insatsen ska utformas bör förtydligas i lag och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som behöver komma vidare från ett skyddat boende bör få förtur i kommunernas bostadsköer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka samarbetet mellan kommuner som ger våldsutsatta hjälp att flytta till en ny kommun och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjligheterna att verka proaktivt mot anhöriga till den som löper risk att giftas bort mot sin vilja, t.ex. genom föreläggande eller förbud av domstol, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialnämnden eller annan myndighet ska kunna ta initiativ till att återkalla och omhänderta pass eller förhindra att pass utfärdas då det finns risk att ett barn gifts bort mot sin vilja, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samordningen mellan svenska myndigheter bör förbättras i gränsöverskridande ärenden kopplade till hedersbrott som tvångsgifte och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permanent skyddad identitet bör möjliggöras för den som är utsatt för hedersvåld och förtryck, där så är nödvändigt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett av målen för samhällsorienteringen för nyanlända bör vara att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föräldrastöd anpassat för utrikes födda föräldrar och som tar sikte på att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck bör utvecklas och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I Sverige ska ingen ha rätt att hindra någon annan från att gå ut och röra sig fritt, träffa kompisar, besöka ett badhus, jobba eller skaffa sig en utbildning.

Men i dag lever många vuxna och barn under hedersrelaterat våld och förtryck. Det hedersrelaterade våldet och förtrycket kännetecknas av att det oftast utövas kollektivt. Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet är central och valet av partner är inte individens eget utan en angelägenhet för familjen eller hela släkten. Våldet och förtrycket drabbar både flickor och kvinnor, pojkar och män och det är både män och kvinnor som är förövare. Hbtq-personer är särskilt utsatta. Ibland är en och samma person både utsatt och förövare, detta gäller inte minst pojkar och unga män.

Religion, kultur eller kontrollbehov som utövas för att begränsa någon annans frihet och rätt att bestämma över sitt eget liv hör inte hemma i Sverige. Hedersrelaterat våld och förtryck ska bekämpas med kraft. Arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer måste outtröttligt fortsätta. Frihet och trygghet ska gälla alla.

Inför en egen brottsrubricering för hedersbrott

I dag finns inget specifikt hedersbrott i brottsbalken, även om en del handlingar som utförs i hederns namn är kriminaliserade. Det som utmärker hedersrelaterade handlingar är att de ofta utövas kollektivt. När flera olika brott begås av en närstående person kan brottet grov fridskränkning bli tillämpligt. Det tar sikte på när en närstående person

upprepat kränker någons integritet. Genom att lagstiftningen är begränsad till att omfatta nära anhöriga såsom föräldrar är den inte alltid tillämplig i en hederskontext då gärningarna ofta utförs av flera personer som också faller utanför närståendekretsen.

En särskild brottsrubricering för hedersbrott bör därför införas med grov fridskränkning som förebild, men där gärningar som begås av flera olika personer i samförstånd ska omfattas och gärningsmannakretsen vidgas. En fördel vid en egen brottsrubricering är att möjligheterna att använda tvångsmedel förbättras, vilket kan leda till att fler brott utreds och att fler barn i utsatta situationer skyddas.

Inför hedersmotiv som en försvårande omständighet och öka kunskapen

Att införa hedersmotiv som en försvårande omständighet när straff mäts ut är en tydlig markering från samhället och kan bidra till att heder som motiv uppmärksammas i större utsträckning i det polisiära arbetet.

För att fler hedersrelaterade brott ska lagföras behöver samtidigt kunskapen inom rättsväsendet öka. Det behövs både en bättre kunskap inom en bredare krets, samtidigt som specialiserade poliser och åklagare bör inrättas för att stödja hanteringen av hedersbrott.

Kriminalisera stämpling, förberedelse eller försök till vilseledande till tvångsäktenskapsresa

I dag är stämpling, förberedelse eller försök till brottet vilseledande till tvångsäktenskapsresa inte kriminaliserat. Genom en kriminalisering skulle polis och andra myndigheter kunna ingripa mot brotten på ett tidigare stadium och därmed lättare förhindra att någon förs ut från landet ofrivilligt. Straffen bör också skärpas för tvångsäktenskap eller vilseledande till tvångsäktenskap.

Förbättrade möjligheter att skydda offret och utreda brottet

Ett omedelbart omhändertagande av ett barn eller en ung människa som befinner sig i en uppenbart riskfylld miljö i en hederskontext är ett måste för att kunna skydda offret i samband med det akuta skedet. Det är också en förutsättning för att den utsatta ska våga lämna uppgifter som möjliggör ett åtal. Ett visst stöd för ett ingripande och ett omhändertagande från polisen i en hederskontext ges i polislagen, men lagstiftningen upplevs som svårtolkad. Lagstiftningen bör därför tydliggöras så att polisen ges möjlighet att omhänderta unga i en hederskontext för att skydda dem eller säkerställa att den fortsatta utredningen inte försvåras.

Om förhör hålls med ett barn som misstänks vara utsatt för hedersrelaterad brottslighet ska vårdnadshavare enligt lag underrättas så snart som möjligt, såvida det inte innebär att utredningen försvåras. Det innebär problem i de fall socialtjänsten inte har beslutat om att omedelbart omhänderta barnet med stöd av LVU i samband med förhöret. Det kan innebära osäkerhet för barnet som då är utlämnat till familjen. Därför bör underrättelser till vårdnadshavare kunna skjutas upp om de är till men för barnet. Av samma skäl bör det finnas en möjlighet att underlåta underrättelse om det finns en vag misstanke om att barnet far illa i hemmet, även om undersökningen måste läggas ner.

När ett barn under 15 år bevittnat hedersvåld måste vårdnadshavarna ge sitt godkännande för att polisen ska kunna genomföra ett förhör. Lagen är inte utformad med tanke på en hederskontext. Det måste finnas möjligheter för polisen att i vissa fall hålla ett förhör oavsett vårdnadshavarnas medgivande.

Förbättrade möjligheter att verka proaktivt mot anhöriga till den som löper risk att giftas bort mot sin vilja

I till exempel Storbritannien kan domstolar utfärda förelägganden eller förbud till skydd för den som löper risk att giftas bort med tvång. Det kan exempelvis innebära att någon ska upphöra med hot och våld eller avslöja var ett offer befinner sig alternativt att en individ inte får föras utomlands eller att en bortförd individ ska föras tillbaka. Den som bryter mot ett föreläggande kan få olika typer av sanktioner, såsom vite eller fängelse. Möjligheterna att agera proaktivt i förhållande till anhöriga i Sverige bör införas för att skyddet för utsatta ska förbättras.

Återkalla och omhänderta pass

I de fall då det kan befaras att vårdnadshavarna till någon som är omhändertagen eller som vårdas enligt LVU har för avsikt att föra den unge ut ur landet bör socialnämnden eller annan myndighet kunna ta initiativ till att återkalla och omhänderta pass eller förhindra att pass utfärdas. Frågan ska dock avgöras av domstol.

Förbättra samordningen

Samordningen mellan svenska myndigheter vad gäller gränsöverskridande ärenden kopplade till hedersbrott måste förbättras. Uppdrag bör snarast ges till berörda myndigheter att upparbeta rutiner för en effektiv samverkan.

Möjliggör för permanent skyddad identitet

När den tidigare våldsutsatta inte blivit utsatt för ytterligare hot och våld används det som ett argument för att visa på att skyddsbehovet inte kvarstår. Samhället måste kunna ge ett långvarigt skydd och där så är nödvändigt en permanent skyddad identitet, som därmed inte behöver bli föremål för regelbunden omprövning.

Kommunernas ansvar för skyddade boenden ska förtydligas i lag

Att begreppet skyddat boende inte är definierat i lag innebär att skyddet som ges kan se mycket olika ut. För att säkerställa att skyddet för utsatta är lika bra för alla bör kommunernas ansvar för skyddade boenden samt hur insatsen ska utformas förtydligas i lag.

Samhällsorientering för nyanlända och föräldrastöd

Ungdomar med rötter i andra kulturer upplever att ett tungt ansvar faller på dem att förklara majoritetssamhällets normsystem för den äldre generationen. Strukturerade satsningar behövs för att förändra de normer och värderingar som kan leda till hedersrelaterat våld och förtryck. Det bör därför bli ett av flera tydliga mål i samhällsorienteringen: att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck.

Frågor om rättigheter och skyldigheter samt barnuppfostran, jämställdhet och hedersfrågor ska vara ett obligatoriskt inslag i samhällsorienteringen. För att säkerställa att informationen ser lika ut i hela landet och att känsliga eller obehagliga frågor inte undviks bör ett särskilt informationsmaterial tas fram.

Föräldrastöd anpassat för utrikes födda föräldrar som tar sikte på att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck behöver också utvecklas rent generellt. För personer som uppbär försörjningsstöd bör det också vid behov kunna ställas krav på att delta i insatser som tar sikte på att bryta hedersrelaterat förtryck.

Tomas Tobé (M)

Krister Hammarbergh (M)

Anders Hansson (M)

Pål Jonson (M)

Anti Avsan (M)

Ellen Juntti (M)